

## Poczucie wpływu na sprawy publiczne

Przedruk i rozpowszechnianie  
tej publikacji **w całości** dozwolone  
wyłącznie za zgodą CBOS.  
Wykorzystanie **fragmentów**  
**oraz danych empirycznych**  
wymaga podania źródła

**20** lat  
Fundacji **CBOS**  
1997-2017

# 20 lat Fundacji CBOS 1997-2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

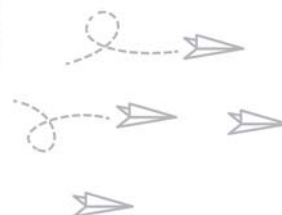
CBOS ZREALIZOWAŁ

**836**  
badań



REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY  
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM  
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

**3735**  
komunikatów



PRACOWAŁO DLA NAS

**3600**  
ankieterów



PRZEBADALIŚMY PONAD

**1 000 000**  
respondentów



Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

---

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej  
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa  
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl  
<http://www.cbos.pl>  
(48 22) 629 35 69

W lipcowym badaniu<sup>1</sup> zapytaliśmy respondentów, czy według nich ludzie tacy jak oni mają wpływ na sprawy publiczne – w wymiarze krajowym i lokalnym. Chcieliśmy sprawdzić, czy uważają, że ich działania mogą kształtować rzeczywistość w zakresie szerszym niż tylko bezpośrednie otoczenie. Czy badani mają poczucie, że ich głos jest brany pod uwagę, czy też, przeciwnie, możemy mówić o alienacji politycznej – wrażeniu, że sfera publiczna to przestrzeń niedostępna dla obywateli?

Wpływ na sprawy publiczne może być wywierany w różny sposób – poprzez udział w wyborach, konsultacjach społecznych, manifestacjach sprzeciwu lub poparcia dla prowadzonej przez rządzących polityki, przez systematyczne działanie w organizacjach i oddolnych inicjatywach. Aby jednak obywatele chcieli angażować się w jakąkolwiek formę aktywności, muszą mieć poczucie, że ich działania w realny sposób wpływają na rzeczywistość społeczną. Jak wskazują wcześniejsze badania, poczucie wpływu na sprawy publiczne jest wyraźnie powiązane z chęcią podejmowania działalności społeczno-politycznej<sup>2</sup>.

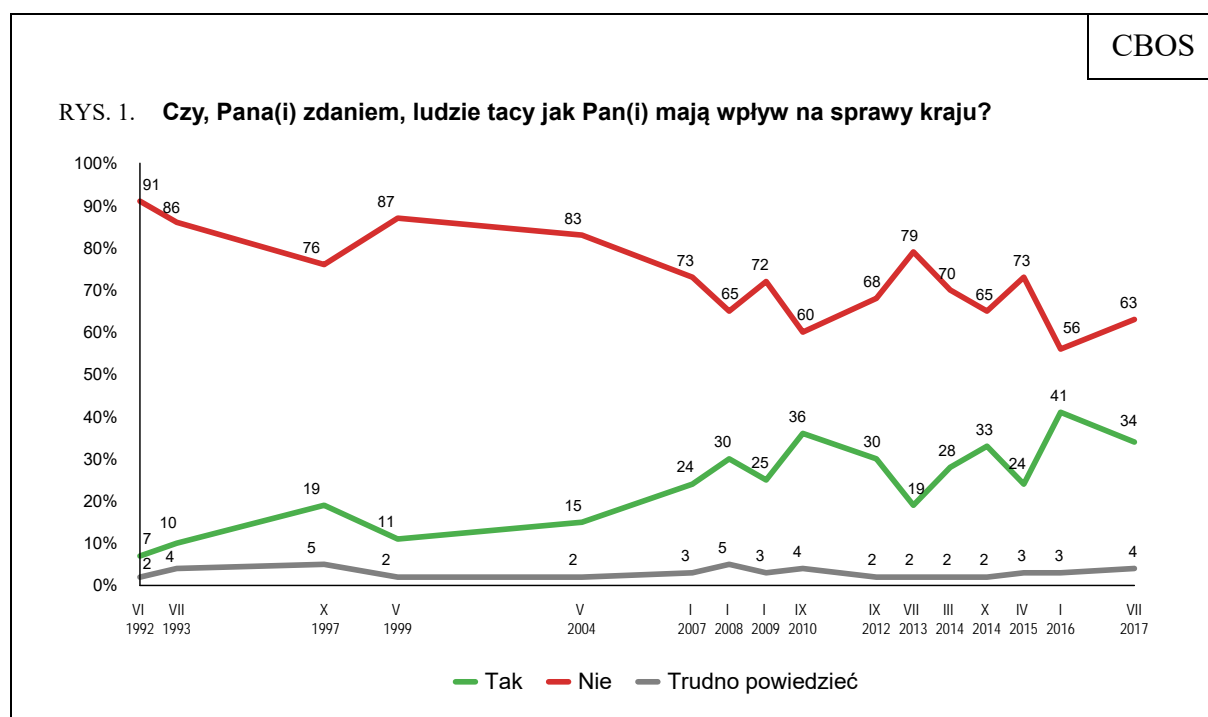
Na początku lat dziewięćdziesiątych badani byli przekonani, że ludzie tacy jak oni nie mają wpływu na kształt sfery publicznej (zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym). W ciągu kolejnych piętnastu lat poczucie podmiotowości obywatelskiej rosło, zwłaszcza w skali lokalnej – na poziomie miasta czy gminy. Ten trend wzrostowy uległ jednak zahamowaniu. W ostatnim dziesięcioleciu obserwowaliśmy dość znaczne wahania tych wskaźników – nie układają się one w jednoznaczny trend.

---

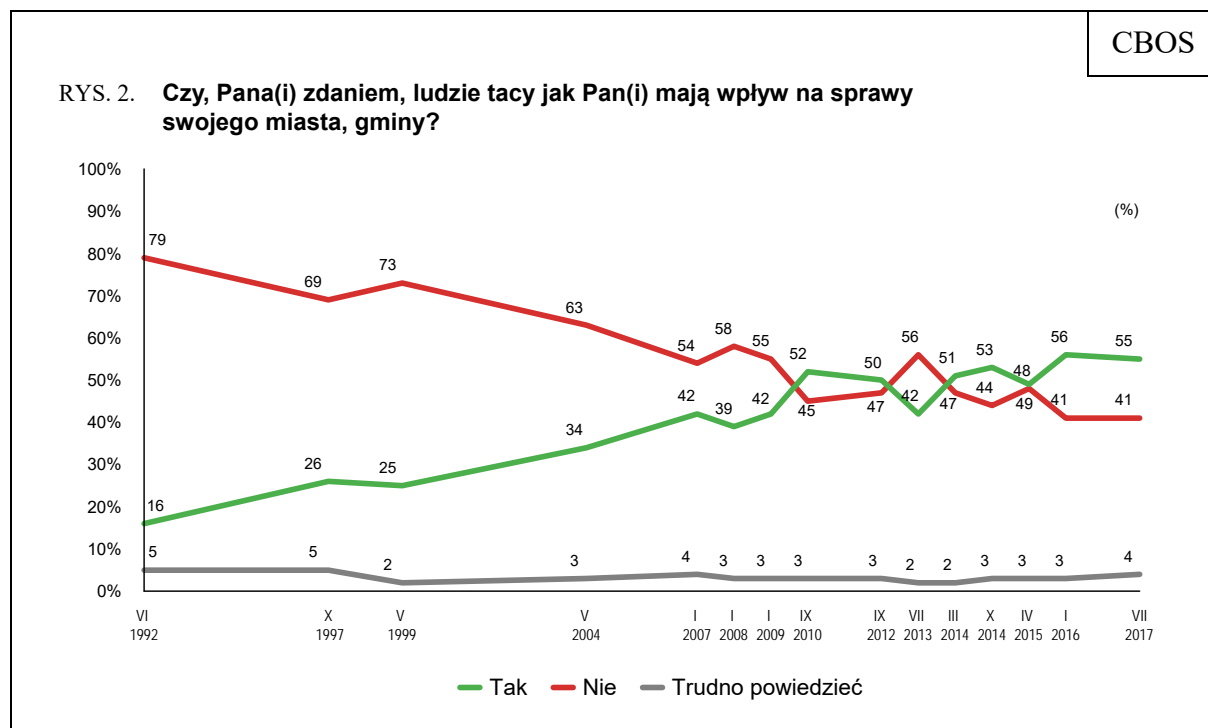
<sup>1</sup> Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (326) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 29 czerwca – 6 lipca 2017 roku na liczącej 977 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

<sup>2</sup> Zob. komunikat CBOS „Aktywność społeczno-polityczna Polaków”, luty 2016 (oprac. B. Roguska).

W porównaniu z pomiarem ze stycznia 2016 roku obniżyło się poczucie wpływu obywateli na sprawy państwa (obecnie 34%, spadek o 7 punktów procentowych). Trzeba jednak przypomnieć, że wówczas odnotowaliśmy rekordowo wysoki poziom tego wskaźnika. Mogło to być spowodowane niewielkim upływem czasu od wyborów parlamentarnych (w październiku 2015), które kończyły okres wyjątkowo intensywny wyborczo. Z kolei tegoroczne badanie zostało przeprowadzone jeszcze przed mobilizacją obywatelską związaną z planowanymi zmianami w sądownictwie, której wpływ na poczucie podmiotowości politycznej trudno przewidzieć.



Niezmiennie znacząco wyższe jest poczucie wpływu na sprawy lokalnej społeczności. W roku 2010 po raz pierwszy odnotowaliśmy liczebną przewagę badanych uważających, że ludzie tacy jak oni mają wpływ na sprawy swojej społeczności lokalnej, nad tymi, którzy nie podzielają tej opinii. Obecnie ponad połowa Polaków (55%) uważa, że ich działania wpływają na sprawy ich miasta czy gminy. Opinie na ten temat nie zmieniły się od poprzedniego pomiaru. Mieszkańcy większych miast (powyżej 100 tys. ludności) nieco częściej niż inni wyrażają przekonanie, że mają wpływ na sprawy swojego miasta, nie są to jednak różnice znaczące.



W przypadku spraw zarówno krajowych, jak i lokalnych (miasta czy gminy) większe poczucie podmiotowości odczuwają młodszy badani, a także respondenci mający wyższe wykształcenie oraz lepiej oceniający swoją sytuację materialną (zob. tabele aneksowe). W przypadku spraw lokalnych wyróżniają się także respondenci o miesięcznych dochodach *per capita* 2000 zł i więcej, którzy częściej niż inni są zdania, że mają wpływ na sprawy swojego miasta lub gminy (67%). Z kolei badani będący zwolennikami prawicy częściej twierdzą, że działania ludzi takich jak oni oddziałują na sprawy kraju (43%). Nie zaobserwowaliśmy natomiast istotnego związku między poczuciem wpływu na sprawy publiczne a poparciem dla konkretnych partii politycznych.

Poczucie wpływu na sprawy publiczne jest w istotny sposób powiązane z innymi wskaźnikami odnoszącymi się do aktywności obywatelskiej. Przekonanie, że działania zwykłych ludzi kształtują sferę publiczną, sprzyja gotowości do udziału w wyborach. Ci, którzy uważają, że ludzie tacy jak oni mają wpływ na sprawy krajowe oraz lokalne (miasta czy gminy), lepiej oceniają też funkcjonowanie demokracji w naszym kraju.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy:		Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ęła)by Pan(i) w nich udział?		
		Na pewno wziął(ęła)bym w nich udział	Nie wiem, czy wziął(ęła)bym w nich udział	Na pewno nie wziął(ęła)bym w nich udziału
		w procentach		
– kraju?	Tak	<b>79</b>	12	<b>9</b>
	Nie	<b>61</b>	14	<b>25</b>
	Trudno powiedzieć	69	20	11
– swojego miasta, gminy?	Tak	<b>75</b>	13	12
	Nie	<b>58</b>	14	<b>28</b>
	Trudno powiedzieć	57	12	31

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy:		Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) ze sposobu, w jaki funkcjonuje demokracja w naszym kraju?		
		Zadowolony(a)	Niezadowolony(a)	Trudno powiedzieć
		w procentach		
– kraju?	Tak	<b>57</b>	<b>34</b>	9
	Nie	<b>38</b>	<b>53</b>	10
	Trudno powiedzieć	55	32	13
– swojego miasta, gminy?	Tak	<b>51</b>	41	8
	Nie	<b>37</b>	52	10
	Trudno powiedzieć	39	33	28

Można też zaobserwować związek między poczuciem wpływu na sferę publiczną a opiniami dotyczącymi funkcjonowania konkretnych zasad demokratycznych w naszym kraju<sup>3</sup>. Co zrozumiałe, zdecydowanie większe poczucie podmiotowości w sferze publicznej cechuje tych badanych, którzy dostrzegają możliwość aktywności obywatelskiej w Polsce: 40% z nich twierdzi, że ludzie tacy jak oni mają wpływ na sprawy kraju (wobec 17% uważających, że obywatele nie mają możliwości oddziaływania na życie publiczne), a 62% – że mogą wpływać na sprawy miasta lub gminy.

<sup>3</sup> Pełne omówienie opinii Polaków na temat przestrzegania zasad demokratycznych w Polsce przedstawimy w osobnym komunikacie.

Tabela 3

Czy w naszym kraju przestrzegana jest zasada, że obywatele mają możliwość aktywności w życiu publicznym?	Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?			Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach					
Tak	<b>40</b>	<b>56</b>	4	<b>62</b>	<b>34</b>	4
Nie	<b>17</b>	<b>81</b>	2	<b>38</b>	<b>58</b>	4
Trudno powiedzieć	22	73	5	42	48	10

Podobną zależność można zauważyć także w przypadku innych zasad ustroju demokratycznego: respondenci uważający, że są one realizowane w Polsce, częściej mają poczucie wpływu na sprawy kraju i lokalnej społeczności. Tak właśnie jest między innymi w przypadku zasady rządów prawa, wolności wyrażania poglądów i organizowania się, ochrony wolności osobistej obywateli, równości wszystkich wobec prawa czy obowiązku konsultacji ważnych decyzji państwowych ze społeczeństwem.



Prawie dwie trzecie badanych uważa, że ludzie tacy jak oni nie mają wpływu na sprawy kraju, a dwóch na pięciu jest zdania, że ich działania nie przekładają się również na lokalną sferę publiczną. Wyraźny trend wzrostowy, obserwowany w latach dziewięćdziesiątych i na początku XXI wieku, uległ zahamowaniu około dziesięciu lat temu. Od tego czasu zauważalne są znaczące wahania tego wskaźnika. Półtora roku po poprzednim pomiarze odnotowujemy znaczący spadek poczucia podmiotowości politycznej w skali kraju, co może wynikać między innymi z odmiennego kontekstu badania (znacznie dłuższy czas od ostatnich wyborów). Przekonanie o możliwości wpływania na sprawy lokalne pozostało na poziomie ze stycznia 2016 roku.

Można więc mówić o dość wysokim poziomie alienacji obywateli w sferze publicznej – znaczna część badanych uważa, że ich działania nie przekładają się na szerszą rzeczywistość. Trzeba przy tym pamiętać, że jest to wskaźnik powiązany z innymi wymiarami oceny funkcjonowania demokracji w Polsce, a także z gotowością do zaangażowania się w działalność społeczną.

Opracował  
Antoni GŁOWACKI